

**PER UNA NOVA LLEI DE DRETS SEXUALS I REPRODUCTIUS QUE
RECONEGUI EL DRET DE LES DONES A DECIDIR SOBRE EL SEU
PROPI COS**

Posicionament de DONES AMB INICIATIVA
Gener 2009

ÍNDEX

1. DONES AMB INICIATIVA I ICV: EN DEFENSA DEL DRET DE LES DONES A DECIDIR SOBRE EL SEU PROPI COS

2. LA REGULACIÓ ACTUAL DE L'AVORTAMENT

3. DÈFICITS DERIVATS DE LA REGULACIÓ ACTUAL

4. LA PROPOSTA D'UNA NOVA LLEI D'AVORTAMENT DEL GOVERN (CRONOLOGIA)

5. PROPOSTA DE DONES AMB INICIATIVA: PER UNA NOVA LLEI DE DRETS SEXUALS I REPRODUCTIUS QUE RECONEGUI EL DRET DE LES DONES A DECIDIR SOBRE EL SEU PROPI COS

ANEX 1:

MARC LEGAL EUROPEU

1. DONES AMB INICIATIVA I ICV: EN DEFENSA DEL DRET DE LES DONES A DECIDIR SOBRE EL SEU PROPI COS

Dones amb Iniciativa i ICV hem treballat conjuntament per la despenalització de l'avortament. En totes les institucions en les que ICV té representació s'han dut a terme iniciatives amb l'objectiu de garantir el dret de les dones a decidir sobre el seu propi cos. També Dones amb Iniciativa ha tingut una participació destacada en el sí del moviment feminista en les diferents campanyes que s'han endegat reivindicant aquest dret.

Des del **Congrés dels Diputats**, cal destacar la feina del grup d'ICV-IU, ja en l'anterior legislatura es van presentar diferents iniciatives sobre avortament.

En el programa electoral de les darreres eleccions generals del març de 2008, la interrupció voluntària de l'embaràs per lliure decisió de les dones i integrat en la xarxa pública, en el marc d'una nova llei de salut sexual i reproductiva, va ser una de les propostes clau de la campanya. De fet, un cop realitzats els comicis, va configurar una de les demandes per donar suport al que seria el govern Zapatero.

En la legislatura actual, el mes d'abril, Joan Herrera registra a la Cambra Baixa una pregunta escrita al govern en la que es demanava pel compliment de la Resolució del Consell d'Europa que exigeix la despenalització de l'avortament als països membres que mantenen aquets dret al codi penal, com és el cas espanyol. Aquesta pregunta se suma a altres dues iniciatives que ICV presenta aquella mateixa setmana: una proposició de llei de regulació de la interrupció voluntària de l'embaràs i la proposta de creació d'una Subcomissió, dins de la Comissió Mixta per a la igualtat de dones i homes del Congrés, sobre la interrupció voluntària de l'embaràs.

Durant aquest temps, **Dones amb Iniciativa** ha estat treballant molt activament en el sí del Moviment Feminista pel dret a l'avortament lliure i gratuït. Participem en dos moviments liderats per dos entitats de diferent ordre, d'una banda amb el moviment feminista, liderat per Ca la dona, i d'altra l'Associació de Planificació Familiar de Catalunya i Balears (APFCiB). Ambdós moviments són de caràcter reivindicatiu, però tenen característiques diferents, el primer es centra bàsicament en el dret de les dones a decidir sobre el propi cos, i on la demanda principal és que l'avortament sigui despenalitzat. D'altra banda, l'APFCiB, impulsa la Plataforma a favor del Dret a l'avortament, aglutinant dones de partits polítics, en aquest cas Dones amb Iniciativa, la secretaria de la dona d'EUiA i la secretaria de la dona d'ERC.

A nivell **municipal**, durant la pre-campanya de les Eleccions Generals del 2008, es va enviar a tots els grups municipals d'ICV, una moció en defensa del posicionament d'ICV davant l'avortament. Cal destacar que aquesta moció ens va visibilitzar com l'única força política que reivindica obertament el dret de les dones a decidir sobre el propi cos, ja que ni ERC ni PSC ni tan sols van votar a favor en molts ajuntaments on es va presentar la moció.

2. LA REGULACIÓ ACTUAL DEL DRET A L'AVORTAMENT

El **Codi Penal** vigent recull la despenalització de la pràctica de l'avortament en tres supòsits: que l'embaràs sigui conseqüència d'una violació —prèviament denunciada, dins d'un termini de 12 setmanes—, les malformacions del fetus —dins d'un termini de 22 setmanes- i el greu perill per a la vida o per a la salut física o psíquica de l'embarassada, sempre que es realitzi amb el seu consentiment i es compleixin els requisits establerts —sense termini.

D'altra banda, en el seu moment es va optar per autoritzar la seva pràctica en la xarxa privada, en lloc de garantir la pràctica en la xarxa pública. Els centres privats en els que es practica la interrupció de la gestació han d'esta particularment acreditats per a realitzar aquest tipus d'intervencions (Reial Decreto 2409/1986, de 21 de noviembre).

Les taxes d'avortament en Espanya estan entre les més baixes de la UE. No obstant això, en la darrera dècada s'ha passat del 5,5% a l'11, 49% en motiu de l'increment de dones en edat fèrtil, l'augment de la taxa d'embarassos, així com la major vulnerabilitat de determinats col·lectius com les dones immigrades (que tripliquen la taxa d'avortaments) o les dones de rendes baixes.

En quant a la pràctica de l'avortament voluntari, la immensa majoria (98%) es realitza en centres privats por part de dones que generalment (el 59% de los casos) no han tingut oportunitat d'assistir prèviament a un servei de planificació familiar.

3. DÈFICITS DE LA REGULACIÓ ACTUAL

De manera sintètica, podríem dir que els principals problemes que es deriven de la regulació actual de l'avortament són:

- L'avortament està regulat al Codi Penal.

- La penalització de l'avortament augmenta la discriminació entre dones i homes. A més a més, que la inseguretat i risc recau en major mesura sobre les dones en situació més desfavorable, la qual cosa genera discriminació.
- No es garanteix la interrupció de la gestació com una pràctica normalitzada més dins de les prestacions del Sistema Nacional de Salut.
- La vulneració del principi d'equitat en matèria de salut i d'interrupció de la gestació: en determinades Comunitats Autònomes no tenen cap centre públic on realitzar-la. Pel que fa al finançament, algunes CCAA cobreixen el 50% del cost de la intervenció, i en d'altres no arriba al 50%.
- La inseguretat jurídica i mèdica que per les dones que decideixen interrompre la gestació així com per als professionals que practiquen la interrupció.
- La carència de serveis específics d'informació adreçats a la gent jove, i la manca d'adequació dels existents a les seves necessitats particulars.
- L'absència de l'educació sexual en el currículum escolar i la privatització de la majoria de mètodes anticonceptius. Al nostre país encara no està implantada de manera efectiva l'educació sexual i reproductiva a les escoles, i aquest és un déficit greu que té conseqüències en la prevenció d'embarassos no desitjats i la promoció de la salut sexual i reproductiva saludable i segura.

4. LA PROPOSTA D'UNA NOVA LLEI D'AVORTAMENT DEL GOVERN. CRONOLOGIA

2004-2008: la legislatura es va caracteritzar per la oposició del PSOE a regular l'avortament, malgrat que va ser una de les propostes programàtiques que el van portar al govern. Els socialistes tampoc van incloure aquest punt en el programa electoral de les eleccions generals de març de 2008.

Novembre 2007: comença la "cacera de bruixes" contra les dones que han avortat en centres privats i contra els professionals que han practicat aquests avortaments, arrel d'una denúncia de l'associació E-cristians contra les clíniques privades que practiquen avortaments.

Juny de 2008: en el si de la *Comisión de Igualtat*, la ministra Aido anuncia que l'Executiu pensa abordar el debat sobre l'avortament mitjançant la creació d'un Comitè d'experts i expertes que assessori al govern, obrint la reflexió cap a una possible modificació de la llei vigent. Aquest Comitè no es constuirà fins el setembre.

Juliol 2008: en el seu Congrés Federal, el PSOE torna a apostar per una llei de terminis.

S'aprova el Real Decret mitjançant el qual s'estableix la confidencialitat de les dades de dones que han avortat.

Agost 2008: s'anuncia la intenció de crear una *Subcomisión sobre la Interrupción del Embarazo* al Congrés de Diputats.

Setembre 2008: La ministra Bibiana Aido fa públic l'anunci de la creació d'un Comitè d'experts i expertes que assessori al Ministeri per elaborar una nova llei. En la seva intervenció la ministra manifesta que no es tractarà d'una reforma de la llei actual, sinó d'una nova llei que inclogui "el millor de les lleis europees", també diu que garantirà l'equitat territorial. Aquest Comitè el formen juristes, obstetres, especialistes en salut de les dones, i representants polítics. La crítica que rep des d'un primer moment és l'absència de representants del moviment feminista i que les persones integrants són totes de la "òrbita socialista". La premsa reflecteix que fonts socialistes parlen en aquest moment sobre la intenció de l'Executiu d'aprovar una norma que combini una llei de terminis fins les 21 setmanes i que alhora contempli una sèrie de supòsits excepcionals.

Setembre 2008: es crea la *Subcomisión Parlamentaria sobre el IVE*.

Desembre 2008: Un cop finalitzen les intervencions a la *Subcomisión Parlamentaria sobre IVE*, fonts socialistes asseguren, a través de la premsa, que finalment la legislació que es farà serà de terminis, despenalitzant un supòsit entre les 12 o 14 setmanes de gestació.

Finalment, es preveu que cap a mitjans o finals del proper mes de febrer es faci públic l'informe de la *Subcomisión Parlamentaria sobre IVE*, que inclourà les conclusions d'aquesta i les recomanacions del Comitè d'experts i expertes. D'aquesta manera ja podrem albirar quin serà el futur de la regulació de l'avortament que proposarà l'Executiu.

A finals de desembre de 2008, es publica en premsa les característiques de la proposta per a una nova llei del Comitè d'experts i expertes que assessorà el Govern: una llei de terminis on l'avortament no s'hagi de

justificar fins la setmana 14 de gestació, combinant altres terminis més amplis per altres supòsits. El grup d'experts també aconsella al govern que la reforma reguli l'objecció de consciència dels hospitals públics i que inclogui un apartat de casos excepcionals per les malformacions fetals. L'avortament en dones menors d'edat també s'obre camí en el text, plantejant que sense autorització de pares o tutors, a partir dels 14 anys es pugui interrompre voluntàriament l'embaràs si els metges consideren que tenen la suficient maduresa. Es pretén, doncs, incloure la possibilitat d'avortar per lliure decisió de la dona fins a les 14 setmanes de gestació justificant que d'aquesta manera es cobreixen el 90% dels casos.

El passat divendres 29 de gener El Periódico publica noves informacions sobre la proposta del Comitè d'Experts del Govern: **després de les 14 setmanes en què prevaldrà la lliure decisió de les dones, només es podrà avortar en cas de malformació del fetus i de "risc per a la salut de la mare" amb el límit comú de les 22 setmanes, que marca la viabilitat del fetus. Més enllà d'aquest termini només es permetria la interrupció en cas de malformacions "incompatibles amb la vida", els riscos per a la salut de la mare quedarien coberts per la possibilitat de provocar un part prematur.**

5. LA PROPOSTA DE DE DONES AMB INICIATIVA: UNA NOVA LLEI DE DRETS SEXUALS I REPRODUCTIUS QUE RECONEGUI EL DRET DE LES DONES A DECIDIR SOBRE EL SEU PROPI COS

Continguts de la nova llei:

- **Despenalització de l'avortament.**
- **La implantació de polítiques d'educació sexual:** La inclusió de la formació en educació afectiva, sexual i reproductiva en el currículum escolar des de primària i fins al final del cicle formatiu.
- **El disseny polítiques públiques en matèria de prevenció:** d'acord amb les necessitats dels diferents grups de dones que interrompen la seva gestació, amb protocols específics per als col·lectius més vulnerables.
- **Garantir la informació i accés a mètodes anticonceptius** fiables i segurs. Requereix que s'incorporin els mètodes anticonceptius de darrera generació en el Sistema Nacional de Salut.
- **La transversalitat de la sexualitat en totes les especialitats mèdiques:** Incloure en els protocols d'exploració de pacients del

personal mèdic de família el concepte de sexualitat perquè aquest és transversal a d'altres patologies i situacions (els mètodes anticonceptius poden interactuar amb altres tractaments).

- **La lliure decisió de les dones com a principi orientador de la interrupció de la gestació:** Des del principi d'igualtat i des del punt de vista dels drets fonamentals, el dret de les dones a decidir sobre el propi cos és un dret fonamental i inalienable de les dones. Per això, la nova llei ha de reconèixer explícitament que les dones tenen el dret a decidir sobre el seu propi cos, és a dir, a l'autonomia reproductiva, segons el qual és la voluntat de la dona l'única condició necessària per realitzar la interrupció de la gestació en el termini establert per la llei. Les dones han de decidir lliurement en el termini que es fixi sense cap mena de tutela.

Aquets dret sexual i reproductiu va ser reconegut per més de 160 estats, entre ells l'espanyol, en el marc de la Conferència Internacional de Població i Desenvolupament de el Cairo (1994). Així mateix, altres conferències internacionals posteriors: Conferència Mundial sobre la Dona (Beijing 1995), Cimera del Mil·leni (2000) i Cimera Mundial (2005), han consolidat aquest principi bàsic i fonamental.

- **La viabilitat com a justificació del termini:** el límit temporal màxim per interrompre la gestació s'ha d'establir d'acord amb el criteri de la viabilitat fetal. La comunitat científica estableix el termini en què el fetus és viable en les vint-i-quatre setmanes de gestació (OMS).
- **Necessitat de les indicacions:** La llei ha de possibilitar també que la interrupció de la gestació es pugui realitzar més enllà del termini establert quan hi hagi risc greu per a la salut física o psíquica de la dona o hi hagi malformacions o alteracions fetals greus. En aquests casos, aquesta indicació ha de ser valorada i autoritzada. En tot cas, les condicions de qualitat de la vida futura han de ser un altre dels criteris que determinin la viabilitat fetal en cas de malformacions fetals greus.
- **La cobertura pública:** La interrupció de la gestació és una prestació que el sistema públic ha de garantir disposant en tot moment dels equips tècnics i professionals adequats.
- **La millora de la formació i l'atenció del personal professional:** La cobertura pública d'aquesta prestació ha de tenir en compte la necessitat de formar adequadament els professionals. Per això s'ha d'incloure la formació en educació sexual i reproductiva i

d'interrupció de la gestació en les carreres de medicina, infermeria, psicologia i treball social. També s'ha de garantir l'acompanyament mèdic i psicològic anterior i posterior a la interrupció de la gestació.

- **El consentiment del menor madur:** la majoria d'edat en interrupció de la gestació s'ha d'establir en els setze anys.

ANEX 1

MARC LEGAL EUROPEU

En el dret comparat, la interrupció voluntària de l'embaràs es regula bé mitjançant una llei que reculli les indicacions dels supòsits de fet en què la conducta queda despenalitzada, bé mitjançant una llei que fixi terminis per a la intervenció sense més requisit substancial que la voluntat de l'embarassada, o mitjançant un sistema mixt en el qual s'atengui al sistema de terminis durant les primeres setmanes de gestació i, a partir d'aquí, entrin en joc les indicacions i, fins i tot, la prohibició. El sistema de terminis és l'únic que no trasllada la decisió a un tercer, és a dir, és el que en major mesura pren en consideració l'exercici de la llibertat de la dona. En l'adopció d'una o altra tècnica legislativa s'hi troben valoracions distintes del conflicte entre els drets efectius i presents de la dona i els drets potencials del no nascut, al qual el Tribunal Constitucional no considera persona sinó bé jurídicament protegit.

L'avortament està despenalitzat en la majoria de països de la Unió Europea: Alemanya, Àustria, Bèlgica, Bulgària, Dinamarca, Eslovàquia, Estònia, França, Grècia, Hongria, Letònia, Lituània, Noruega, Txèquia, Romania i Suïssa tenen una llei de terminis fins les 12 setmanes de gestació. Aquest termini s'amplia fins les 24 setmanes a Holanda, fins les 18 setmanes a Suècia i a Itàlia fins 90 dies; en canvi, a Portugal només arriba fins les 10 setmanes.

Vençuts aquests terminis, alguns països continuen permetent l'avortament amb indicacions específiques i amb nous terminis. Fins el segon trimestre, l'avortament s'admet quan concorre la indicació de risc per a la vida de la mare a Àustria, Dinamarca, Eslovàquia, França, Hongria, Luxemburg, Noruega, Txèquia, Romania i Suïssa; en cas de risc per a la salut de la mare, a Àustria, Dinamarca, França, Luxemburg, Noruega i Suïssa; per malformació del fetus, a Àustria, Dinamarca, Eslovàquia, França, Luxemburg, Noruega, Txèquia i Romania i com a conseqüència d'una violació, a Eslovàquia, Hongria, Luxemburg, Noruega i Txèquia. En aquest darrer país també s'hi afegeixen les «raons mèdiques», a Hongria en cas de «greu situació de crisi» i a Àustria es permet fins el segon trimestre quan es tracta de menors de 14 anys. A Grècia s'admet l'avortament en el supòsit de violació fins la setmana 20 i en el de malformació del fetus fins la 24. Al Regne Unit existeix una llei d'indicacions d'acord amb la qual és possible avortar fins la setmana 24

en cas de risc per a la salut física o mental de la mare o per problemes econòmics o socials.

Alguns països, com Àustria, Bèlgica, Dinamarca, França o el Regne Unit, no posen terminis per a l'avortament quan hi ha riscos de malformacions fetals. Tampoc en posen quan existeix un risc greu per a la vida de la mare a Bèlgica, França, Luxemburg i el Regne Unit i a Alemanya en cas d'haver-hi «raons mèdiques».